

دانشگاه الزهراء (س)

دانشکده هنر

رساله جهت اخذ مدرک دکتری

رشته پژوهش هنر

عنوان

پژوهشی بر نشانه شناسی فرهنگی آثار شیشه ای

دوره قاجار تا دوره معاصر

استاد راهنما

دکتر عفت السادات افضل طوسی

استاد مشاور

دکتر غلامعلی حاتم

دانشجو

سارا رستخیز

تیر ۹۷

چکیده

هنر دوره‌ی قاجار آخرین منبع بزرگ هنرهای سنتی ایران می‌باشد که نفوذ آن تا دوره‌ی معاصر قابل مشاهده است. در این دوره، سنت‌ها و رسوم بازمانده از اعصار گذشته در لابه‌لای تجددگرایی شاهان قاجار جلوه‌گری می‌کند. با ورود کالاهای خارجی در این دوره جایگاهی فرهنگی نیز برایشان تعریف شده است و آثار شیشه‌ای در این میان از اهمیت به‌سزایی برخوردارند. در این رساله نشانه‌های فرهنگی غالب در آثار شیشه‌ای از دوره‌ی قاجار تا دوره معاصر بررسی می‌شود تا روشن گردد این نشانه‌ها چه ارزش‌ها و هویتی را به شیشه دوره معاصر انتقال داده‌اند. نگارنده بر آن فرض است که این فرم‌ها در شیشه قاجار نشانه فرهنگی هستند و تا دوره معاصر پابرجا مانده‌اند و می‌توان آن را فرم فرهنگی خواند. درک این مفاهیم به پشتوانه‌ی نشانه‌شناسی فرهنگی از آثار دوره قاجار است این رساله با روش توصیفی و تحلیل نشانه‌های زیبایی‌شناسانه، به بررسی آثار شیشه‌ای دوره‌ی قاجار پرداخته است تا با رویکرد نشانه‌شناسی فرهنگی به مفاهیم درونی و مستتر در این تولیدات دست یافت. آثار شیشه‌ای در ابتدا از لحاظ فرم کلی و تزئینات نقاشی روی شیشه در دسته‌های مشخصی طبقه‌بندی شده و سپس از حیث نشانه‌شناسی مطالعه شده‌اند. روش گردآوری داده‌ها به صورت میدانی و کتابخانه‌ای-اسنادی است. آثار شیشه‌ای دوره‌ی قاجار علاوه بردارای بودن ارزش‌های اقتصادی و کاربردی، حاوی مفاهیمی مذهبی و نمادین و حتی صرفاً زیبایی‌شناسانه نیز هستند. با وجود ماهیت وارداتی آثار شیشه‌ای در دوره‌ی قاجار این آثار از طریق نام‌گذاری، تزئین و تغییر نوع ارزش، خود را در بافت فرهنگی ثبت کرده‌اند.

کلید واژه‌ها:

دوره‌ی قاجار، نشانه‌شناسی، آثار شیشه‌ای، نشانه‌شناسی فرهنگی، تزئینات شیشه

Abstract

Qajar Art is last great source of Iranian traditional art whose influence was dominant until the contemporary era. In Qajar era , traditions belonging to the pas era were realized considering Qajar king's modernism. Foreign goods got cultural position. Meanwhile glass works seemed to be more important .

The following thesis is investigating the dominant Qajar cultural semiology until the contemporary era, through which we would understand the value and identity of these semions transferred to the contemporary era. Considering the patterns in Qajar glass as cultural semiology seen in contemporary era, named as cultural pattern. Understanding these implications is relevant to Qajar era. The main purpose of this thesis is to investigate aesthetic signs considering analyzing Qajar glass work in order to comprehend the inner implication in the present works. First, the glass works were classified in specific categories, and then the implications were studied according to the semiologic methods. The data was analyzed using paper library methods considering their cultural and historical basis. Glass work in Qajar era has economic and practical value alongside their religious, symbolic and semiologic implications. Although most of the art works were imported to Qajar art work, there were named and ornamented in cultural contemporary.

Key words:

Qajar era, Semiology, Glass work, Cultural Semiology, glass ornament

Alzahra University

Faculty of art

PhD Thesis

Title of the Thesis

Investigation cultural semiology of glass work considering Qajar
period to contemporary era.

Thesis Advisor

Dr Effatsadat Afzal toosi

Dr Gholam ali Hatam

BY

Sara Rastkhiz

2018 July